

Veřejné vysoké školy – ke kvalitě výuky (nejen) na právnických fakultách

Petr Kolman

Na veřejné vysoké škole (konkrétně na brněnské právnické fakultě) působím již 13 let na plný pracovní úvazek a rád bych se stručně vyjádřil k jednomu zásadnímu problému, který mě „trápí“ již několik let. A věřím, že nejen mě.

Financování a hodnocení kvality veřejných vysokých škol (včetně právnických fakult) není jednoduchá záležitost nikde na světě. V České republice tomu není přirozeně jinak, obzvláště nyní, kdy ve veřejných rozpočtech není dostatek peněz. V roce 2014 dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu 1 133,8 mld. Kč, celkové výdaje 1 211,6 mld. Kč a schodek hospodaření 77,8 mld. Kč.¹

Hypotéza: **Může být „nejlepší teoretik“ nejlepším praktikem pro výuku na VŠ?**²

Za prvé: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR chce univerzitám posílat čím dál tím více peněz, podle jejich vědeckého výkonu. Pozorovat a čím dál tím více hodnotit se bude (zjednodušeně řečeno) například to, jestli je škola úspěšná ve vědě, nebo zda na výzkumu spolupracuje se zahraničními vědci. To zní určitě sympaticky a rozumně. Proč podporovat z veřejných peněz nějaké líné a špatné univerzity bez patřičného vědeckého výkonu?

Za druhé: MŠMT, vláda, média a de facto i takřka celá studentská a rodičovská veřejnost volají po tom, aby výuka na českých VŠ byla co nejvíce praktická. Zadáání je jasné – „vychovat“ dostatek kvalifikovaných praktických odborníků pro trh práce. Není žádným tajemstvím, že i studenti práv (ale platí to i pro ostatní obory) si v ČR dlouhodobě stěžují na přílišnou teoretičnost studia: *Učte nás něco, co nám bude v životě k praktickému užítku (psát smlouvy, podání ke správním úřadům, rozsudky, jak efektivně vymábat dluhy, etc.), ne nějaké teorie, které Vám otisknou, milí kantoři, v recenzovaných či dokonce impaktovaných časopisech, které si pak vykážete do vědeckých statistik. Údaje zapsané v RIVu a docentury nás nezajímají, my chceme praxi (anebo aspoň zábavu, jak si žádá 21. století a jeho příkaz „ubavit se ke smrti“).*

Námětem na další úvahu by bylo, že studenti a studentky práv (či jejich sociální okolí) žádají mnohdy i eticky sporné „praktické dovednosti“ – např. jak zbavit klienta (nebo kamaráda) pokuty za dopravní přestupek nebo kterak si (výrazněji) snížit daňový základ, či např. oddálit vnesení soudního rozsudku či správního rozhodnutí.

¹ Viz blíže web MF ČR – <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/pokladni-plneni-statniho-rozpoctu-cr-20131>

² Zde pro výuku veřejného práva, nicméně jedná se přirozeně o problém širší.

Rovněž tyto požadavky (s výjimkou těch neetických) pokládám za legitimní, nota bene i já jako student jsem v devadesátých letech minulého století vnímal své studium jako příliš teoretické a cítil jsem, že pro mnohé poznatky předávané tehdejšími docenty a profesory budu hledat, gentlemansky řečeno, těžko nějaké reálné praktické uplatnění.

Oba tyto výše ve velké stručnosti načrtnuté požadavky jsou zcela oprávněné, pouze je otázkou, jak jich plnohodnotně dosahovat současně. Ze zadání jasně plyne (což jsme i zmínili v hypotéze výše), že **nejlepším praktickým učitelem by měl být vědec – teoretik**, což je sice krásné, avšak v praxi těžko uskutečnitelné. Osobně to mohu potvrdit ze svého dvanáctiletého působení na právnické fakultě (a na jiných školách to nebude a není jiné), že učitel perfektně naplňující obě kriteria je velkou vzácností. A to na fakultách pracují v drtivé míře lidé nadprůměrně inteligentní. Není už v zadání obsažen *kulatý čtverec*? Nejde o vadnou hypotézu?

Závěr – duální řešení

Řešení do budoucna je průzračné, ale současně velice nákladné. Na vysokých školách (a tedy i k zabezpečení kvalitní výuky veřejného práva) by měli vedle sebe působit jak *praktičtí učitelé-lektoři*, sice s méně vědeckými tituly a třeba i marginální publikační činností (či publikující v populárních mediích neuznávaných v RIVu), avšak o to se silnějším propojením s praxí, směřující studenty k oněm praktickým dovednostem, tak *učitelé-vědci* naplňující teoretický rozměr, sledující zejména vývoj moderních a perspektivních metod právního vzdělávání, např. kritickou právní teorii (Tushnet 2005, Příbáň 2002) a komplexně uchopující výuku veřejnoprávních disciplín.

Obávám se ovšem, že na toto duální komplexní řešení u nás dlouho nebudou peníze, takže ještě pár (desítek) let bude platit typicky české a moravské, kdy každý dělá tak trochu všechno...

Literatura

TUSHNET, M. A. *Court divided*, W. W. Norton & Company, 2005.

PŘIBÁŇ, J. Sharing the Paradigms? Critical Legal Studies and the Sociology of Law, in *An Introduction to Law and Social Theory*, Oxford: Hart Publishing, 2002.

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.
Petr.Kolman@law.muni.cz

Masarykova univerzita
Právnická fakulta
Veveří 158/70, 611 80 Brno